

Aleksander Dańda

SYSTEM PARTYJNY MALTY

I. Uwarunkowania systemu partyjnego

1. Uwarunkowania historyczne

W 1814 r. na mocy traktatu paryskiego Malta z rąk Zakonu Kawalerów Maltańskich przeszła w skład Imperium Brytyjskiego. Pierwszym organem na wyspie, który w swej funkcji przypominał ciało ustawodawcze, była Rada Rządowa, sformowana w 1835 r.¹ Ośmiu spośród 18 członków tejże Rady było wybieranych w wyborach powszechnych (10 pozostałych było nominowanych na swe stanowiska). Większe znaczenie i większą niezależność niż Rada Rządowa uzyskał dwuizbowy parlament, utworzony na mocy konstytucji Malty, zaakceptowanej przez Londyn w 1921 r. Parlament składał się ze Zgromadzenia Ustawodawczego (32 członków – wszyscy wybierani w wyborach powszechnych) i Senatu (17 członków – 7 wybieranych w wyborach powszechnych, 10 nominowanych spośród przedstawicieli wiodących klas społecznych i grup zawodowych²).

Kolejna konstytucja Malty z 1947 r. wprowadziła jednoizbowy parlament, w całości pochodzący z wyborów powszechnych. Widać zatem, że system partyjny na Malcie miał dość dogodne warunki polityczne do tego, aby się rozwinąć, zanim jeszcze Malta uzyskała niepodległość w 1964 r. To właśnie dzięki działalności maltańskich partii politycznych (zwłaszcza Partii Nacjonalistycznej), ukształtowanych w okresie podległości politycznej wyspy rządowi brytyjskiemu, udało się przeforsować ideę przyznania Malcie niepodległości. Po wygranych przez Partię Nacjonalistyczną wyborach (1962 r.) w maju 1964 r. przeprowadzono na wyspie referendum, w którym większość Maltańczyków poparła projekt nacjonalistów uczynienia z Malty dominium brytyjskiego. 21 września 1964 r. proklamowano niepodległość kraju. W tym samym dniu przyjęto również nową konstytucję. Malta, jako państwo domi-

¹ Więcej na ten temat zob. M. Misztal, *Historia Malty* [w:] J. Łaptos (red.), *Historia małych krajów Europy*, Ossolineum, Wrocław 2002, s. 336.

² P. Mikuli, M. Grzybowski, *Parlament Republiki Malty*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2006, s. 6.

nialne, była monarchią parlamentarną (z królową brytyjską jako formalną głową państwa). Stałym reprezentantem królowej był na Malcie gubernator generalny. Z jego mianowania pochodził premier, który musiał równocześnie mieć za sobą poparcie parlamentu (55 deputowanych pochodzących z wyborów powszechnych). 13 grudnia 1974 r. – już po przejściu steru rządów przez Partię Pracy – uchwalono rewizję konstytucji: Malta stała się w pełni suwerennym państwem – republiką (*Repubblika ta' Malta*), z prezydentem jako głową państwa.

2. Uwarunkowania instytucjonalne

Obecnie obowiązująca Konstytucja Malty nie zawiera w swym tekście z 1964 r. wyraźnego odniesienia do kwestii funkcjonowania partii politycznych. Pewne podstawowe i nader ogólne sformułowania, które można uznać za podstawę funkcjonowania partii politycznych na Malcie, możemy odnaleźć w Rozdziale IV Konstytucji (wolność wypowiedzi – art. 41, wolność zgromadzeń i zrzeszania się – art. 42). Sytuacja uległa zmianie w 1987 r., kiedy przyjęta została 11. poprawka do konstytucji. Poprawka ta wprowadzała do porządku konstytucyjnego Republiki mechanizm polegający na tym, że partia polityczna, która uzyskała większość głosów w wyborach, ale ze względu na sposób przeliczania ich wyników na liczbę mandatów nie zdołała uzyskać absolutnej większości parlamentarnej, ma prawo otrzymać taką liczbę dodatkowych miejsc w Izbie Reprezentantów, która zapewni jej większość w parlamencie i umożliwi tym samym sformowanie jednopartyjnego rządu. Widać zatem wyraźnie, że pomimo iż oryginalny tekst konstytucji z 1964 r. nie wspomina *explicite* o partiach politycznych, to od początku były one na tyle głęboko zakorzenione w świadomości politycznej społeczeństwa maltańskiego, że ostatecznie zdecydowano się uregulować niektóre sporne kwestie³ związane z ich praktycznym funkcjonowaniem, wprowadzając odpowiednie regulacje do samego tekstu konstytucji.

Pomimo że w tekście samej konstytucji maltańskiej nie znajdujemy dokładnego określenia statusu partii politycznych ani nie dowiadujemy się, jakie są wymogi założenia partii, pewne informacje na ten temat możemy odnaleźć w ordynacji wyborczej uchwalonej w 1991 r. (*General Elections Act, 1991*). W art. 2 ordynacji znajdujemy definicję partii politycznej, sformułowaną jedynie na potrzeby tegoż dokumentu: „poprzez partię polityczną rozumie się każdą grupę osób, która występowała

³ Poprawka z 1987 r. została przyjęta na skutek kryzysu politycznego, do którego doszło po wyborach w 1981 r. – NP uzyskała wówczas niewielką większość absolutną oddanych głosów, ale – na skutek przeliczania głosów według mechanizmu STV – większość miejsc w parlamencie otrzymała MLP. W wyniku takiego obrotu spraw NP zdecydowała się na bojkot prac parlamentu, który trwał przez 15 miesięcy i zakończył się dopiero po uzgodnieniu porozumienia pomiędzy obydwiema partiami politycznymi. Porozumienie to przybrało ostateczną formę poprawki do konstytucji z 1987 r. Por.: *Election Resources on the Internet: Parliamentary Elections in Malta*, <http://electionresources.org/mt> (dostęp: 31 VII 2009 r.). B. Szajkowski (ed.), *Political Parties of the World*, John Harper Publishing, London 2005, s. 404.

w wyborach pod wspólną nazwą”. Definicja ta została zatem sformułowana w sposób niezwykle ogólny, pozostawiający szerokie pole do interpretacji. Stąd też w realiach systemu maltańskiego spotykane są partie polityczne, które w wyborach uzyskują poparcie rządu zaledwie kilku (!) głosów⁴. Ta sama ordynacja wyborcza wspomina w swym tekście o partiach politycznych praktycznie jedynie w kontekście uprawnień kontrolnych wobec procedury wyborczej (np. przyznaje im prawo do nominowania swych reprezentantów do komisji wyborczych nadzorujących procedurę głosowania w poszczególnych punktach wyborczych) oraz w kontekście układania przez nie nazwisk na karcie do głosowania.

Podsumowując, instytucjonalizacja partii politycznych w realiach prawno-konstytucyjnych Republiki Malty pozostaje, pomimo upływu kilkudziesięciu lat od uzyskania przez Maltę niepodległości, na zdecydowanie niskim poziomie. Istotną wskazówką tłumaczącą taki stan rzeczy są wpływy, jakie na Malcie wciąż posiada modelowy brytyjski system ustrojowy, w którym jakiegokolwiek formy umocowania formalnoprawnego instytucji politycznych, takich jak np. partie polityczne, są uznawane za mało użyteczne. Efektem tego „brytyjskiego” podejścia do kwestii instytucjonalizacji partii politycznych jest również nader specyficzny system finansowania partii w Republice Malty – źródła finansowania kampanii wyborczych muszą być, w myśl reguł tegoż systemu, ujawniane jedynie przez poszczególnych kandydatów do parlamentu, a nie przez partie, pod których sztandarami prowadzą oni swoją działalność polityczną. Jest to jedyne tego typu rozwiązanie w świecie demokratycznym⁵.

System polityczny Republiki Malty to dobry przykład dostosowania do lokalnych warunków klasycznych dla ustroju brytyjskiego rozwiązań westminsterskiego modelu sprawowania rządów. Maltański system polityczny należy zatem zaliczyć do grupy systemów parlamentarno-gabinetowych. Rząd republiki odpowiada politycznie przed parlamentem, na który składają się: prezydent (wybierany przez posłów na pięcioletnią kadencję; jego formalne umiejscowienie w strukturze organu władzy ustawodawczej to pozostałość z systemu westminsterskiego – tzw. obecność „króla w parlamencie”) oraz Izba Reprezentantów (*Kamra tad-Deputati, House of Representatives*). Jest to zatem parlament jednoizbowy, ale posiadający strukturę dwusegmentową. Konstytucja Malty nie precyzuje dokładnie liczby posłów wchodzących w skład Izby Reprezentantów (zawsze natomiast musi to być liczba nieparzysta). Liczba deputowanych jest ustanawiana (powiększana) w ustawodawstwie zwykłym⁶, podobnie wygląda sytuacja w przypadku tworzenia okręgów wyborczych⁷.

⁴ Przykładem może tu być chociażby ugrupowanie Forza Malta, które w wyborach z 2008 r. uzyskało poparcie zaledwie ośmiu wyborców. Por.: *Department of Information – Malta*, <http://www.doi.gov.mt> (dostęp: 31 VII 2009 r.).

⁵ A. Skrzypek, *System polityczny Republiki Malty*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2009, s. 128–129.

⁶ *Konstytucja Malty*, tłum. J. Winczorek, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2007, rozdz. VI, art. 52, ust. 1.

⁷ Komisja Wyborcza dostosowuje mapę okręgów wyborczych do zmian demograficznych nie częściej niż co dwa lata i nie rzadziej niż co pięć lat. Przy ustalaniu okręgów wyborczych bierze się pod uwagę jednolitą normę przedstawicielstwa powstałą w wyniku podzielenia całkowitej liczby

Po wyborach z 2008 r. jest to liczba 69 deputowanych (w porównaniu z poprzednimi ustaleniami zawartymi w ordynacji wyborczej z 1991 r. liczba ta powiększyła się o cztery miejsca parlamentarne). Okres ważności pełnomocnictw parlamentu Malty to pięć lat, aczkolwiek może on ulec wcześniejszemu rozwiązaniu przez prezydenta na wniosek premiera (art. 77 Konstytucji).

System wyborczy Republiki Malty to system proporcjonalny. Wyniki wyborów obliczane są przy zastosowaniu systemu pojedynczego głosu przenoszonego (STV – *Single Transferable Vote*). Inaczej jednak niż w przypadku pozostałych krajów, w których ten system przeliczania głosów wyborców na mandaty jest stosowany, na Malcie system STV nie wygenerował poparcia dla niewielkich partii politycznych. Pomimo zastosowania takiego sposobu przeliczania głosów na mandaty, który zdecydowanie sprzyja uzyskiwaniu poparcia wyborczego przez więcej niż tylko dwa główne ugrupowania polityczne, to właśnie dwa główne ugrupowania są w realiach Republiki Malty prawdziwymi beneficjentami tegoż systemu.

II. Charakterystyka współczesnego systemu partyjnego

System partyjny Republiki Malty jest systemem dwupartyjnym, ustabilizowanym. Można wręcz pokusić się o stwierdzenie, że w przypadku Malty mamy do czynienia z systemem dwupartyjnym w jego najczystszej, wzorcowej postaci. Dzieje się tak dlatego, że w przypadku Malty od początku istnienia Republiki znajdujemy w Izbie Deputowanych jedynie dwie partie polityczne, które tworzą jednopartyjne rządy: Partię Pracy (MLP) i Partię Nacjonalistyczną (NP). Jest to zatem sytuacja bardziej zbliżona do idealnego modelu dwupartyjnego niż uznawany powszechnie za wzorzec w tym zakresie model brytyjski (w przypadku Wielkiej Brytanii mamy do czynienia również z trwałą dominacją jedynie dwóch partii politycznych, ale w parlamencie Zjednoczonego Królestwa obecni są także reprezentanci innych, mniejszych ugrupowań).

Pomimo że w przypadku Malty partie rywalizujące z sobą w walce o władzę wyraźnie identyfikują się albo z lewą (MLP), albo też z prawą stroną sceny politycznej (NP), to jednak jeszcze do niedawna – do 2004 r. – głównym polem starcia politycznego pomiędzy tymi dwoma ugrupowaniami był ich stosunek do procesu integracji europejskiej oraz do miejsca, jakie w tym procesie miała zająć Malta. Ostatecznie większe poparcie zyskało konsekwentnie proeuropejskie stanowisko Partii Nacjonalistycznej, co z kolei spowodowało, że po przystąpieniu Malty do UE także i laburzyści zmienili swe podejście wobec kwestii unijnych. Można zatem zaryzykować stwierdzenie, że obecnie mamy na Malcie do czynienia ze stopniowym odbudowy-

wyborców przez liczbę członków wybieranych do izby reprezentantów. Liczebność okręgów powinna być w przybliżeniu równa jednolitej normie przedstawicielstwa. P. Mikuli, M. Grzybowski, *Wstęp [w:] Konstytucja Malty..., op. cit.*

waniem tradycyjnych prawicowych i lewicowych programów politycznych dwóch głównych ugrupowań tworzących maltański system partyjny⁸.

W wyborach do Izby Reprezentantów, które odbyły się na Malcie 8 marca 2008 r., frekwencja wyniosła 93,3%⁹. Kandydaci ubiegali się o 69 miejsc w jednoizbowym parlamencie. Wyniki uzyskane w tych wyborach przez poszczególne partie maltańskie zaprezentowano w Tabeli 19.

Tabela 19. Wyniki wyborów do maltańskiej Izby Reprezentantów z 8 marca 2009 r.

Nazwa partii	Liczba głosów	% głosów	Liczba mandatów
Partia Nacjonalistyczna (NP)	143 468	49,34	35
Partia Pracy (MLP)	141 888	48,79	34
Demokratyczna Alternatywa (AD)	3 810	1,31	–
Akcja Narodowa (AN)	1 461	0,5	–
Pozostałe	172	0,1	–

Źródło: *Department of Information – Malta*, <http://www.doi.gov.mt> (dostęp: 31 VII 2009 r.).

W wyniku wyborów z 2008 r. na czele jednopartyjnego rządu Partii Nacjonalistycznej stanął ponownie lider NP Lawrence Gonzi¹⁰.

1. Partie parlamentarne

Partia Nacjonalistyczna (*Partit Nazzjonalista*, *Nationalist Party*, NP). Początki tej partii politycznej sięgają 1880 r., kiedy to na Malcie, podobnie zresztą jak i w wielu państwach ówczesnej Europy, do głosu zaczęły dochodzić środowiska nacjonalistyczne. Partia walczyła początkowo (jako Partia Antyreformistyczna, *Anti-Reform Party*) o zatrzymanie reform proponowanych dla Malty przez metropolię w Londynie, a mających na celu zanglicyzowanie maltańskiego społeczeństwa (ugrupowanie to akcentowało wówczas włoskie korzenie kultury na Malcie¹¹). Partia głosiła po-

⁸ D. Fenech, *Malta*, „European Journal of Political Research” 2005, no. 44, s. 1119–1123.

⁹ Zjawisko niezwykle wysokiej frekwencji wyborczej jest charakterystyczne dla maltańskiego systemu politycznego. Jest to zjawisko nietypowe, ponieważ na Malcie nie istnieje przymus głosowania. Czynniki, które sprzyjają tak wysokiej frekwencji wyborczej, analizuje np. artykuł W.P. Hirczy de Mino, *Explaining Near-Universal Turnout: The Case of Malta*, „European Journal of Political Research” 1995, no. 27 (2).

¹⁰ Z powyższego zestawienia wynika, iż poprawka do Konstytucji z 1987 r. znalazła swoje zastosowanie przy przeliczaniu liczby głosów na uzyskane miejsca w parlamencie również i w przypadku wyborów z 2008 r. (PN, mimo że nie zyskała absolutnej większości głosów, zyskała większość parlamentarną).

¹¹ A. Skrzypek, *System polityczny...*, op. cit., s. 130.

trzebę uzyskania autonomii dla Malty w ramach Imperium Brytyjskiego, a następnie przekonywała zarówno wyborców, jak i Brytyjczyków o konieczności przyznania wyspie niepodległości (początkowo niepełnej – w formie dominialnej, a następnie całkowitej – w formie republikańskiej).

Nacjoniści byli na przełomie XIX i XX w. oraz w pierwszej połowie XX stulecia partią, która odgrywała znaczącą rolę w życiu politycznym ówczesnej kolonii brytyjskiej. Przykładowo w latach 1887–1903 (a także i wielokrotnie w latach późniejszych) to właśnie NP sprawowała rządy w ramach przyznanej wyspie przez Londyn autonomii. W 1962 r. nacjoniści zwyciężyli w wyborach parlamentarnych, uzyskując większość miejsc w legislaturze. Efektem takiego rozwoju sytuacji było przyjęcie przez Maltę drogi rozwoju politycznego opartej na koncepcjach forsowanych właśnie przez NP. To w myśl tych koncepcji Malta uzyskała niepodległość w 1964 r.

W okresie po odzyskaniu niepodległości NP sprawowała rządy na Maltzie na zmianę z partią laburzystowską. Począwszy od 1998 r., pozostaje już nieprzerwanie u władzy, formując kolejne gabinety. To właśnie NP doprowadziła do rozpoczęcia dialogu politycznego Malty z NATO (uczestnictwo w programie Partnerstwo dla pokoju w latach 90.) oraz do podjęcia rozmów w sprawie akcesji Republiki Malty do UE. Te ostatnie starania zakończyły się pełnym sukcesem Partii Nacjonalistycznej: 1 maja 2004 r. Malta, wraz z dziewięcioma innymi państwami kandydackimi, wstąpiła do Unii Europejskiej.

W swym programie politycznym NP odwołuje się do budowania silnego narodu maltańskiego, który miałby czerpać swą siłę z zasad „maltańskiej, chrześcijańskiej i europejskiej tradycji”¹². Partia określa się jako ugrupowanie silnie proeuropejskie, a zarazem nacjonalistyczne, co również – podobnie jak to ma miejsce w przypadku eurosceptycznej do niedawna MLP – sytuuje tę partię w gronie nietypowych na skalę europejską ugrupowań politycznych. NP realizuje swoją linię polityczną na arenie europejskiej we współpracy z europejskimi partiami chadeckimi – i jako partia o takim charakterze funkcjonuje również w Parlamencie Europejskim (jej europosłowie są członkami frakcji Europejskiej Partii Ludowej).

Partia Pracy (*Partit Laburista, Malta Labour Party, MLP*). MLP została utworzona w 1920 r. jako typowa polityczna reprezentacja związków zawodowych. Odgrywała ona istotną rolę w rządach sprawowanych na Maltzie w latach 1921–1930 (były to rządy oparte na zasadzie wewnętrznej suwerenności państwa maltańskiego przy jednoczesnym ograniczeniu suwerenności zewnętrznej – leżącej w gestii Imperium Brytyjskiego). Także i w latach późniejszych (1947–1950, 1955–1958) partia była odpowiedzialna za sprawowanie władzy w kraju pozostającym pod dominacją polityczną Brytyjczyków. MLP w swoim programie politycznym lat 50. i 60. opowiadała się wyraźnie za pełną integracją Malty ze strukturą polityczną Imperium Brytyjskiego. Doprowadziło to do zdecydowanego spadku poparcia dla MLP wśród Maltańczyków: w wyborach z 1962 r. partia zdobyła zaledwie 16 spośród 42 miejsc w parlamencie (było to spowodowane m.in. oświadczeniem hierarchów Kościoła

¹² Program polityczny Partii Nacjonalistycznej, <http://www.pn.org.mt> (dostęp: 1 VIII 2009 r.).

rzymskokatolickiego, którzy zaapelowali do wiernych, aby nie oddawali swego głosu na laburzystów).

Maltańczycy długo nie mogli wybaczyć MLP poparcia dla idei integracji z Wielką Brytanią – partia powróciła do władzy dopiero w 1971 r. i odwdzięczyła się wyborcom zerwaniem ostatnich formalnych więzów ustrojowych, jakie do tej pory istniały jeszcze pomiędzy Malta a Wielką Brytanią – w 1974 r. to właśnie rząd laburzystowski i zdominowany przez tę partię parlament doprowadziły do przyjęcia rewizji konstytucji, na mocy której Malta stała się republiką. MLP utraciła – zdobyta na początku lat 70. – władzę dopiero w 1987 r., po wspomnianym już kryzysie polityczno-konstytucyjnym związanym ze sposobem przeliczania liczby głosów na liczbę uzyskanych mandatów.

MLP w swym programie politycznym od momentu uzyskania przez Malte niepodległości opowiadała się za prowadzeniem przez wyspę polityki neutralności w stosunkach międzynarodowych. Z celem tym korespondował również zdecydowany sprzeciw, jaki głosiła MLP wobec prób włączenia Malty w proces integracji europejskiej. Laburzyści maltańscy są zatem niezwykle rzadkim przypadkiem lewicowej partii politycznej, która wypowiadała się w swym programie politycznym przeciwko idei Unii Europejskiej i procesom integracyjnym w Europie. Takie nastawienie MLP znalazło swój wydzźwięk w latach 1996–1998, kiedy to partia – po wygranych wyborach – na nowo objęła ster rządów na wyspie. Na skutek działalności rządu laburzystowskiego Malta wycofała się wówczas z NATO-wskiego programu Partnerstwo dla Pokoju oraz zawiesiła proces zbliżania ze strukturami UE, który rozpoczęli wcześniej (w 1990 r.) nacjonałści¹³.

Chcąc zredukować deficyt finansów publicznych w 1997 r., partia zdecydowała się na wprowadzenie cięć budżetowych, m.in. w dziedzinie świadczeń socjalnych. Takie posunięcie spowodowało ostre protesty ze strony wspierających do tej pory MLP związków zawodowych. W wyniku tych protestów rząd laburzystowski został zmuszony do rozpisania nowych wyborów, w których MLP ostatecznie utraciła władzę na Malcie (od 1998 r. kolejne wybory wygrywa już NP). MLP zdecydowanie sprzeciwiała się ponownemu otwarciu negocjacji o członkostwo w UE przez rząd nacjonałistów. W 2003 r. laburzyści ogłosili, że nie uznają wyniku referendum akcesyjnego, w którym ponad 53% Maltańczyków opowiedziało się za wstąpieniem ich kraju do Unii. Po wstąpieniu Malty do UE MLP zmieniła swoje nastawienie do procesu integracji w Europie i wzięła udział w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Jej deputowani zasiadają w Grupie Postępowego Sojuszu Socjalistów i Demokratów w Parlamencie Europejskim.

¹³ R. Pace, *Malta's EU Membership: Chapter 1 Concluded, Chapter 2 Just Started*, „Mediterranean Politics”, vol. 9, no. 1, Spring 2004, s. 114–121.

2. Ważniejsze partie pozaparlamentarne

Demokratyczna Alternatywa (*Alternattiva Demokratika, Democratic Alternative, AD*) to partia wywodząca się z ruchu „Zielonych”, założona przez obrońców środowiska naturalnego w 1989 r. W kolejnych wyborach parlamentarnych (1992, 1996, 1998) AD zyskiwała poparcie rzędu 1,5%, co oczywiście nie pozwalało jej na wprowadzenie do Izby Reprezentantów nawet jednego deputowanego. Po klęsce w wyborach parlamentarnych w 2003 r. (zaledwie 0,68% głosów) AD, głosząca konsekwentnie w swym programie politycznym hasła proeuropejskie, nieoczekiwanie odniosła największy w swej dotychczasowej historii sukces wyborczy: w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2004 r. uzyskała poparcie 9,33% głosujących (jednakże nawet i ten wynik nie wystarczył, aby AD mogła wprowadzić do struktur UE chociaż jednego swojego reprezentanta).

Akcja Narodowa (*Azzjoni Nazzjonali, National Action, AN*) to prawicowa partia polityczna, założona w czerwcu 2007 r. Program AN jest najbardziej wyrazisty w odniesieniu do stanowiska, jakie partia ta przyjmuje w kwestii postulowanej przyszłej polityki migracyjnej Republiki Malty. Według aktywistów AN Malta powinna całkowicie zamknąć swoje granice dla nielegalnych imigrantów, a gdyby UE sprzeciwiała się takiemu rozwiązaniu, to właśnie struktury unijne oraz pozostałe państwa członkowskie UE powinny zdjąć z Malty obciążenia, jakie powoduje nasilający się ostatnimi laty napływ nielegalnych imigrantów (głównie z państw afrykańskich) dla sytuacji polityczno-ekonomiczno-społecznej Republiki. W myśl koncepcji forsonowanych przez AN nielegalni imigranci mogliby przebywać na Malcie maksymalnie przez jeden miesiąc, natomiast po upływie tego terminu powinni zostać przekazani innym państwom członkowskim UE. Poza hasłami antyimigracyjnymi AN opowiada się również za obniżeniem podatków oraz za reformą ustrojową państwa (wspiera zmniejszenie liczby miejsc w parlamencie, wprowadzenie bezpośrednich wyborów prezydenckich oraz wyposażenie tak wybieranego prezydenta w realne uprawnienia decyzyjne).

Komunistyczna Partia Malty (*Partit Komunista Malti, Communist Party of Malta, PKM*) została utworzona w 1969 r. w wyniku rozłamu, do którego doszło wewnątrz partii laburzystowskiej na tle „zawieszenia broni”, jakie ówczesne władze MLP uzgodniły z maltańskimi hierarchami Kościoła katolickiego. Wtedy to z szeregów MLP wystąpiła grupa aktywistów o poglądach skrajnie lewicowych i utworzyła ugrupowanie o nastawieniu radykalnie prosowieckim. Pomimo różnic doktrynalnych PKM nieoficjalnie wspierała rządy MLP w latach 1971–1982, głównie poprzez niewystawianie swoich kontrkandydatów w wyborach do Izby Reprezentantów. Od polityki tej PKM odeszła w 1987 r., kiedy wystawiła kandydatów na deputowanych w 12 spośród 13 maltańskich okręgów wyborczych, jednakże otrzymała jedynie słabodowe poparcie wyborców (0,1%). Od tej porażki wyborczej z 1987 r. PKM zaprzestała uczestnictwa w jakichkolwiek wyborach.

3. Udział partii w rządzeniu krajem

Jak to już zaznaczono wcześniej, na skutek przyjęcia mechanizmów zawartych w tekście poprawki do Konstytucji z 1987 r. dwie dominujące w systemie maltańskim partie polityczne zawsze są w stanie stworzyć rząd jednopartyjny, który cieszy się poparciem większości deputowanych. Taka sytuacja była zresztą obecna w maltańskiej praktyce politycznej również i przed 1987 r. – regulacje poprawki do Konstytucji jedynie dodatkowo umocniły pozycję nacjonalistów i laburzystów wobec możliwości zdobycia pewnego odsetka głosów przez partię trzecią (np. AD).

Alternacja władzy w przypadku dwóch maltańskich partii dominujących w okresie po odzyskaniu niepodległości w 1964 r. wyglądała w sposób następujący: w latach 1964–1971 gabinet tworzyła NP, w okresie 1971–1987 rządy sprawowała MLP, w 1987 r. (na skutek wprowadzenia do konstytucji poprawki rozstrzygającej spory odnośnie do przeliczania liczby głosów na miejsca w parlamencie) do władzy powróciła NP. Nacjonaści stracili od tej pory władzę na rzecz MLP jedynie na krótki okres, w latach 1996–1998. Można zatem powiedzieć, że system dwupartyjny Republiki Malty jest systemem, w którym – przynajmniej ostatnimi laty – dominuje w zasadzie jedna partia: Partia Nacjonalistyczna; MLP pełni natomiast zasadniczo rolę opozycji. W realiach politycznych Malty jednakże, w sytuacji gdzie o wyniku wyborów decyduje poparcie mniej niż 3 tys. wyborców (*vide* wyniki wyborów z 2008 r.), nie można w sposób zdecydowany stwierdzić, że NP cieszy się na tyle mocnym poparciem społecznym, że dalsze jej rządy są całkowicie niezagrażone.

Wykaz skrótów:

AD – *Alternattiva Demokratika (Democratic Alternative)*, Demokratyczna Alternatywa
AN – *Azzjoni Nazzjonali (National Action)*, Akcja Narodowa
MLP – *Malta Labour Party (Partit Laburista)*, Partia Pracy
NP – *Nationalist Party (Partit Nazzjonalista)*, Partia Nacjonalistyczna
PKM – *Partit Komunista Malti (Communist Party of Malta)*, Komunistyczna Partia Malty